

«РАСЛЫЙМ»

Татарстан Республикасы

Премьер-министры

урыйбасары министр

Р.Т. Борһанов

«» 2019 нчы ел

**Рус телендә белем бирү мәктәпләренен
рус телле укучылары өчен туган (татар) телдән
2019 нчы елда дәүләт йомгаклау аттестациясен уздыру
материалларының күрсәтмә варианты**

**Демонстрационный вариант
контрольных измерительных материалов для проведения в 2019 году ГИА
по родному (татарскому) языку для русскоязычных учащихся
школ с русским языком обучения**

разработан федеральным государственным автономным образовательным учреждением
высшего профессионального образования
«КАЗАНСКИЙ (ПРИВОЛЖСКИЙ) ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

подготовлен государственным бюджетным учреждением
«РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ЦЕНТР МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ»

утвержден МИНИСТЕРСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Имтихан эшенең күрсәтмә вариантына аңлатма

2019 нчы елгы күрсәтмә вариант белән танышканда, шуны күз алдында тотарга кирәк: әлеге варианттагы биремнәр 2019 нчы елдагы имтихан эшенең барлык эчтәлек вариантларын да чагылдырмый.

2019 нчы ел имтиханында тикшерелергә мөмкин булган эчтәлек элементларының тулы исемлегенә төп дәүләт имтиханын үткәргү өчен укучыларның әзерлек дәрәжәсенә таләпләр һәм эчтәлек элементлары кодификаторында китерелә.

Күрсәтмә вариант имтиханда катнашучы һәркемгә һәм киң жәмәгәтчелеккә булачак имтихан эшенең төзелеше һәм биремнәр саны, шулай ук аларның катлаулылык дәрәжәсе турында күзаллау булдыру мөмкинлегенә бирүгә юнәлтелгән.

**Рус телендә белем бирү мәктәпләренен
рус телле укучылары өчен туган (татар) телдән
2019 нчы елда дәүләт йомгаклау аттестациясе**

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Татар теленнән төп дәүләт имтиханын тапшыру өчен, 3 сәгать 55 минут (235 минут) вакыт бирелә. Имтихан эше **33 биремне** үз эченә алган **4 бүлектән** тора. **1 нче бүлектәге** 13 бирем (1 – 13 нче биремнәр) укучыларның тыңлап аңлау күнекмәләрен тикшерүгә юнәлтелгән. **2 нче бүлектәге** 7 бирем (14 – 20 нче биремнәр) укучыларның уку күнекмәләрен тикшерү максатыннан бирелә. **3 нче бүлектәге** 8 бирем (21 – 28 нче биремнәр) укучыларның лексик-грамматик күнекмәләрен тикшерүгә кайтып кала. **4 нче бүлектәге** 29 – 32 нче биремнәр жөмлә калыпларын үзгәртеп язуны күздә тоты. Ачык типтагы 33 нче бирем укучыларның язма сөйләмен тикшерүгә юнәлдерелгән.

Уңышлар телибез!

Инструкция по выполнению работы

Время, отведенное на выполнение заданий – 3 часа 55 минут (235 минут). Экзаменационная работа по татарскому языку состоит из четырех разделов, включающих 33 задания. **Раздел 1** (задания по аудированию) включает 13 заданий на понимание аутентичных текстов (задания 1 - 13). **Раздел 2** (задания по чтению) включает в себя 7 заданий (задания 14 - 20). **Раздел 3** (задания по лексике и грамматике) состоит из 8 заданий (задания 21 - 28). **Раздел 4** (задания по письменной речи) состоит из 4 заданий на трансформацию предложений (задания 29 – 32) и задания, в котором предлагается написать личное письмо (задание 33).

Желаем успеха!

Раздел 1

Прослушайте 7 коротких диалогов. В заданиях 1 - 7 укажите правильный вариант ответа. Вы услышите аудиозапись дважды.

- 1** **Әминә кемгә бүләк эзли?**
- 1) әнисенә
 - 2) апасына
 - 3) абыйсына
- 2** **Кызлар дәрестән соң кая баралар?**
- 1) шахмат секциясенә
 - 2) бию түгәрәгенә
 - 3) спорт залына
- 3** **Дискотекага ничә кеше барган?**
- 1) дүрт
 - 2) биш
 - 3) жиде
- 4** **Әминә нинди китаплар укырга ярата?**
- 1) мәхәббәт романнары
 - 2) детективлар
 - 3) танылган кешеләр турында әсәрләр
- 5** **Алмаз кайсы театрға барачак?**
- 1) Г. Камал театрына
 - 2) Яшь тамашачы театрына
 - 3) “Әкият” театрына
- 6** **Әминә кичен нишләргә тели?**
- 1) кунакка барырга
 - 2) кунаклар чакырырга
 - 3) туган көнгә барырга
- 7** **Контроль эш ничәнче дәрестә булачак?**
- 1) беренче
 - 2) икенче
 - 3) өченче

Прослушайте разговор двух друзей. Определите, какие из приведенных утверждений 8 - 13 соответствуют содержанию текста (1), а какие – не соответствуют (2). Вы услышите аудиозапись дважды.

- 8 Алсу укуын үз мәктәбендә дәвам итәргә тели.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми
- 9 Алсуның сыйныфташлары тату түгел.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми
- 10 Сәлим унынчы сыйныфта укый.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми
- 11 Сәлим ил күләмендә үткәрелгән ярышларда катнаша.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми
- 12 Әти-әнисе Сәлимнең мәктәптә калуын телиләр.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми
- 13 Алсу Сәлимигә дәрәс юл сайларга киңәш итә.
1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

Раздел 2

Прочитайте тексты в заданиях 14 – 16. После каждого текста определите правильный вариант ответа.

- 14 Музыка белән кызыксынучыларга! Консерваториядә балалар өчен музыка дәресләре үткәрелә. Алар анда классик музыка үрнәкләрен тыңлый алалар. Шулай ук музыка кораллары белән танышырга мөмкинлекләр дә булдырылган. Һәр якшәмбе көнне сезне әлегә дәресләргә көтеп калабыз. Алар сәгать унда башлана һәм сәгать уникегә кадәр дәвам итә. Музыка дәресләрен консерватория студентлары алып бара. Балаларда музыкага карата мәхәббәт тәрбиялик!
Телефоннар:
8 (843) 5-11-12-13
8 (843) 5-14-15-16

Белдерүдә сүз нәрсә турында бара?

- 1) Консерваториядә балалар өчен үткәрелә торган музыка бәйрәме турында.
2) Музыка мәктәбендә үтә торган дәресләр турында.
3) Балаларны музыка белән кызыксындыру өчен оештырыла торган дәресләр турында.

- 15 Хөрмәтле укучылар!
Апрель аенда мәктәптә күренекле татар язучысы Гаяз Исхакыйның юбилеена

Бу хәбәр нәрсә турында?

- 1) Булачак конференциянең көне һәм вакыты турында.

багышланган фәнни-гамәли конференция үткәрелә. Сезде анда катнашырга һәм чыгыш ясарга чакырабыз. Конференциядә катнашу өчен, язучының тормышы, ижаты һәм әсәрләре турындагы тезисларны 20 нче февральгә кадәр оештыру комитетына жиберүегезне сорыйбыз. Үткәрү көне һәм вакыты турында өстәмә хәбәр булчак.

2) Мәктәп укучылары өчен оештырыла торган фәнни конференция турында.

3) Язучының юбилеега чакыру турында.

16

Сәлам, Динә! Хәлләрең әйбәтме? Сине бик сагындым. Жәйге ялда тагын авылда очрашырбыз дип ышанам. Быел жәйге каникулда син авылга кайтырга жыенасыңмы? Без гаиләбез белән июнь ахырында әбиләргә кунакка кайтырга жыенабыз, чөнки эти-әнием шул вакытта ял ала. Синең белән очрашуны көтеп калам. Кайту көнен СМС аша хәбәр итәрмен.

Дустың Алиһә

Электрон хат аша Алиһә дустына нәрсә турында язган?

1) Жәйге ялны авылда дусты белән бергә үткәрү теләге турында.

2) Жәен авылдагы әбиләренә кайту һәм ярдәм итү турында.

3) Дустын әбиләренә кунакка чакыру турында.

Прочитайте текст. В заданиях 17 - 20 укажите правильный вариант ответа.

Илдар быел Әниләр бәйрәмендә әнисенә башка беркем дә уйлап таба алмаган әйбер бүләк итәргә булды. Ул инде белә: Хәлим абыйсы, әнисенә дип, матур сәгать алды. Нәсимә апасы тәмле ислә хушбуй алып кайтты. Илдар аның тәмледән-тәмле исләрен каян беләме? Апасы өйдә юк чакта, исләп карады инде ул бу бүләк-хушбуйны.

Беркөнне тәрәзәдән тышка карап утырганда, Илдарның башына шундый уй килде: әгәр дә ул, кардан әнисенә сынын ясап, 8 Март көнне шуны алып кереп бүләк итсә? Әй сөенер иде әнисе! Илдар шулай итте дә. Әниләр бәйрәменә бер көн кала, ул кич буе кар кисәкләреннән бер кеше сынын ясап куйды. Бу сын әнисенә бик тә охшаган кебек тоелды.

Шул ук кичтә Илдар үзенә бүләген качырып кына алып кереп, бүлмәсенә бер почмагына бастырып куйды. Жәймә белән капларга да онытмады. Иртән барысы да гадәттәгедән иртәрәк уялды. Ел саен шулай: иртәнгә ашка кадәр үк Илдар әтисе, абыйсы һәм апасының котлау сүзләрен, бүләк бирүләрен түземсезлек белән көтте.

Чират житкәч, Илдар әнисе янына килде дә: «Хәзер мин үз бүләгемне күрсәтәм», — дип, бүлмәсенә йөгәрде. Әмма, бүлмә ишегеннән атлап керүгә, ниндидер суга басуын тоеп алды Илдар. Идәнгә карады да аһ итте: аның «кар әнисе» жылы өйдә эреп беткән, ә кар суы бөтен бүлмәгә жәелгән!

Илдар нишлэргә дә белмиçә каушап калды. Әнисенә нинди бүләк бирә инде ул хәзер? ... Менә сиңа бәйрәм! ... Әнисе күргәнче, идәнне тизрәк сөртеп алырга кирәк. Әле ярый бүлмәдә зур агач савытта гөл үсеп утыра. Илдар жыеп алган бөтен суны шул гөл төбенә ағыза торды. Инде идәнне сөртеп бетерәм дигәндә генә, залдан әнисенә: «Илдар, балам, бүләгенә карарга чыгыйкмы инде?» — дигән тавышы ишетелде.

Илдар соңгы мәртәбә идәнне сөртеп алды да, гөл төбенә соңгы тамчы суны ағызып, чүпрәкне карават астына яшереп куйды. Шулвакыт аның янына әнисе, әтисе, абыйсы, апасы килеп керде. Килеп керүгә, юеш идән уртасында басып торган Илдарга карап телсез калдылар...

Әнисе улын шатландырып:

— И-и-и улым, менә нинди зур бүләк әзерләгәнсең икән син миңа! Идәнне югансың! Миңа бер эш тә калмаган. Рәхмәт, улым, мең рәхмәт сиңа!.. Кил әле, шуның өчен бер яратыйм үзеңне! Шулвакыт еларга житешеп басып торган Илдарның күзләрендә ниндидер тылсымлы нур балкышы чагылып китте. Һәм ул, дөньядагы иң бәхетле бер малай булып, әнисенә кочагына атылды... (Галимҗан Гыйльмановтан)

17 Илдар әнисенә туган көнә нинди бүләк әзерли?

- 1) Ул тәмле ислә хушбуй сатып алды.
- 2) Ул беркемнекенә дә ошамаган бүләк ясарга тели.
- 3) Әнисен сөендерер өчен, ул аның рәсемен ясарга уйлый.

18 Илдарларның гаиләсендә туган көн бәйрәме ничек башлана?

- 1) Иртәнгә аштан соң, ул барлык туганнары белән бергә әнисен котлый.
- 2) Бу көнне Илдар барысыннан да алда әнисен котлый.
- 3) Башта әнисен олылар котлый.

19 Илдар әнисенә бүләген ни өчен бирә алмый?

- 1) Ул әзерләгән бүләген таба алмый.
- 2) Аның бүләге суга әйләнгән.
- 3) Ул ясаган сын әнисенә ошамаган.

Әнисе улын ничек тынычландырган?

20 1) Яхшы бүләк өчен аңа рәхмәтен житкәргән.

2) Аңа бер сүз дә әйтмәгән.

3) Ул малайга бүләк биргән.

Раздел 3

Прочитайте текст. В заданиях 21 – 28 определите правильный вариант ответа.

Милли музей

Татарстанның бай (21) музейларда чагыла. Республикабызның иң зур музейе – Татарстанның Милли музейе. Ул башкалабызның (22) ... Кремль урамында урнашкан.

Музей 1895 нчы елда (23) Андагы экспонатларның күпчелеген танылган археолог А.Ф.Лихачёвның шәхси коллекциясе тәшкил итә. Музейның беренче уставында шундый сүzlәр бар: “Музейның төп максаты – бу якның табигате, биредә яшәүче халыклар турында киң мәгълүмат (24) ...”.

Музей тарихи истәлек булган бинада урнашкан. Элек анда Сәүдә йорты булган. Бина XIX гасыр (25) ... төзелгән.

Милли музейда дөньяның төрле (26) ... жыелган 700 меңнән артык экспонат саклана. Алар арасында төрле тарихи чорларга караган әйберләр күп. Алар музейга (27) ... борынгы заманнарда алып китә. Музейда бүгенге Татарстанны күрсәткән мәгълүматлар да бар.

Татарстан (28) ... багышланган экспонатлар да бик кызыклы. Милли музейда борынгы кулъязмалар һәм китаплар, татар классик язучыларының ахивлары да саклана.

21

- 1) тарихи 2) тарихы 3) тарихын

22

- 1) үзәгенә 2) үзәгенә 3) үзәгендә

23

- 1) ачылачак 2) ачылган 3) ачылыр

24

- 1) бир 2) бирү 3) бирәчәк

25

- 1) дәвамына 2) дәвамының 3) дәвамында

26

- 1) илләреннән 2) илләрдән 3) илләргә

27

- 1) караучыларны 2) китүчеләрне 3) килүчеләрне

28

- 1) табигатен 2) табигатенә 3) табигатеннән

Раздел 4

Прочитайте задания 29 - 32. Допишите второе предложение так, чтобы оно по значению совпадало с первым. Используйте не больше трех слов в каждом предложении. В бланк ответов перепишите только пропущенные слова, без интервала как в примере.

ҮРНӘК 0 Кичә, авыру сәбәпле, мин укуга бара алмадым.
Кичә мин мәктәпкә бара алмадым, чөнки ...

0 Авырдым

29 Әниемнең туган көненә пешергән тортым бик тә тәмле булды.
Әнинең туган көненә мин тәмле ...

30 Дустым гимназиядән ерак булмаган йортта яши.
Дустым яши торган йорт безнең гимназиядән ...

31 Бүген әбиемә шалтыраттым, чөнки аның белән күптән күрешкәнебез юк инде, хәлләрен сораштым.
Күптән күрешмәгәнгә күрә, әбиемә, аның хәлләрен белдем.

32 Абыем бассейнда йөзәргә ярата, ә бу бик файдалы.
... бик файдалы, шуңа күрә абыем бассейнга йөри.

33 Вы получили письмо от друга (подруги). Напишите ему (ей) письмо объемом не менее 60 слов, ответив на его (ее) вопросы.
Для ответа на это задание используйте специальный бланк ответов.

... Мин спорт белән шөгыльләнергә яратам. Дәресләрдән соң волейбол секциясенә йөрим. Спорт миңа тормышымда бик булыша, чөнки мин авырлыкларны эңшәргә өйрәнәм.

... Син буш вақытыңда нәрсә белән шөгыльләнәсең?... Сиңа спортның кайсы төрләре ошый? ... Спорт белән шөгыльләнү ни өчен файдалы?

ЖАВАПЛАР

Биремнәр	Дөрес җавап
1	1
2	3
3	2
4	3
5	1
6	2
7	1
8	1
9	2
10	2
11	1
12	2
13	1
14	3
15	2
16	1
17	2
18	3
19	2
20	1
21	2
22	3
23	2

24	2
25	3
26	1
27	3
28	2
29	ТОРТ ПЕШЕРДЕМ
30	ЕРАКТҮГЕЛ
31	ШАЛТЫРАТЫП
32	ЙӨЗҮ

Тыңлап аңлау биремнәре өчен текстлар

Прослушайте 7 коротких диалогов. В заданиях 1 - 7 укажите правильный вариант ответа. Вы услышите аудиозапись дважды.

Беренче сорау. Әминә кемгә бүләк эзли?

Алмаз: Әминә, исәнме! Кунакка барырга жыенасыңмы әллә? Бүләкләр карыйсың...

Әминә: Сәлам, Алмаз! Әйе, бүләк эзим, ләкин кунакка бармыйм. Март ае - безнең гаиләдә бәйрәмнәр ае. Әнием дә, апам да, абыем да мартта туганнар.

Алмаз: Бик яхшы бит! Димәк, ай буге бәйрәм итәсез.

Әминә: Әйе, ләкин аларга нинди бүләк алырга дип баш ватам. Абыема туган көненә футболка бүләк иттем. Апама инглизчә-русча сүзлек алдым. Аларга бик ошады.

Алмаз: Әниенә чәчәкләр һәм хушбуй бүләк ит! Чәчкәләрне һәркем ярата.

Әминә: Аңа чәчәк бәйләме белән хушбуйны 8 нче Мартка бүләк иттем инде.

Алмаз: Алай икән... Бәлки матур яулык карарсың. Икенче катта матур яулыктар саталар.

Әминә: Рәхмәт, Алмаз! Хәзер шунда барып карыйм.

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Икенче сорау. Кызлар дәрестән соң кая баралар?

Әминә: Исәнме, Алмаз! Син Алия белән мине дәресләрдән соң көтеп тора аласыңмы?

Алмаз: Сәлам, Әминә! Ярый, көтәрмен. Нишләргә телисез?

Әминә: Физкультура дәресендә тупны кәрзингә кертә алмадык бит. Киләсе дәрескә кадәр бу күнегүне өйрәнәсебез килә. Син баскетбол түгәрәгенә йөрисең бит. Безгә тупны кәрзингә кертү серен өйрәт әле.

Алмаз: Ярар. Ләкин минем вакытым аз. Сәгать икедә шахмат секциясенә барам.

Әминә: Без дә кичен бию түгәрәгенә барабыз. Спорт залы да ярты сәгать кенә буш булачак. Мин белештем инде. Ярдәм итәрсен бит. Без бик тырышчакбыз.

Алмаз: Ярар. Дәресләрдән соң очрашырбыз.

Әминә: Рәхмәт, Алмаз!

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Өченче сорау. Дискотекага ничә кеше барган?

Алмаз: Әминә, кичә дискотекага бардыңмы?

Әминә: Әйе. Алсу һәм Алиә белән бардык. Соңрак Азат белән Сергей да килделәр. Син генә булмадың.

Алмаз: Кичә мин ярышта идем. Жиңеп кайттык. Командабыз 2 нче урынны алды.

Әминә: Котлыйм! Сәлим белән Андрей да шуңа күрә килмәделәрмени? Алар бу дискотеканы бик көткәннәр иде бит.

Алмаз: Әйе, без бер командада уйныйбыз. Дискотека тагын булыр әле.

Әминә: Әйе, киләсе атнада да булачак.

[2 секунд пауза]

Диалогны икенче тапкыр тыңлагыз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Дүртенче сорау. Әминә нинди китаплар укырга ярата?

Алмаз: Әминә, син тагын китапханәгә барасыңмы?

Әминә: Әйе. Тапшырасы китабым бар.

Алмаз: Нинди китап укыдың? Кызыкмы?

Әминә: Джоан Роулингның “Гарри Поттер һәм тылсымлы таш” китабын укып чыктым. Китап миңа ошады. Ләкин миңа мажаралы әсәрләр бик кызык түгел.

Алмаз: Шулай инде, кызлар мөхәббәт турында укырга яраталар. Хәзер китапханәгә мөхәббәт романын алырга барасыңмы?

Әминә: Алмаз, барлык кызлар да бертөрле түгел инде. Кемгәдер мөхәббәт романнары ошый, кемнәрдер детектив укырга ярата, кемдер сугыш турында әсәрләр укый.

Алмаз: Сиңа кайсы күбрәк ошый инде? Хәзер нинди китап алачаксың?

Әминә: Мин атаклы кешеләр тормышы белән кызыксынам. Алар турында китаплар укыйм. Хәзер Петр Беренче турында китап укыйсым килә.

Алмаз: Ярар. Эчтәлеген миңа да сөйләсез.

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз..

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Бишенче сорау. Алмаз кайсы театрға барачак?

Әминә: Алмаз, исәнме! Син Зөлфәт Хәким әсәре буенча яңа спектакльне карадыңмы әле?

Алмаз: Исәнме, Әминә! Юк шул. Аны Яшьләр театры төрле биналарда куя икән. Кичә Г.Камал исемендәге татар театрына бардык, ләкин анда башка спектакль иде. Бүген бу спектакльне Кәрим Тинчурин театрында

һәм “Әкият” театрында куячаклар, ләкин мин бүген бара алмыйм. Бүген дәресләребез күп.

Әминә: Спектакльне иртәгә дә куячаклар. Сәгать 11 дә Яшь тамашачы театры бинасында, ә кичен Г. Камал театрында.

Алмаз: Билетлар бармы икән?

Әминә: Әйе, сатуда бар. Сиңа ничә билет кирәк? Алыммы?

Алмаз: Әлбәттә! Мөмкин булса, 2 билет ал. Кичен дәресләрдән соң барырбыз.

Әминә: Яхшы. Билетларыңны иртәгә бирермен.

Алмаз: Рәхмәт!

[2 секунд пауза]

Диалогны икенче тапкыр тыңлагыз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Алтынчы сорау. Әминә кичен нишләргә тели?

Әминә: Алмаз, бүген кичен дусларны кунакка чакырыйк әле. Бергә күңел ачарбыз, чәй эчәрбез.

Алмаз: Мин каршы түгел. Дуслар белән очрашу бик яхшы, ләкин мин сиңа әйтергә оныттым бит. Бүген Айратның туган көне. Ул безне кафега чакырды. Бәйрәмгә барлык дуслар да килчәк. Шунда очрашырбыз.

Әминә: Ә-ә-ә шулаймыни? Мин белмәдем бит. Алайса, бүләк алырга онытма.

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Жиденче сорау. Контроль эш ничәнче дәрестә булачак?

Әминә: Алмаз, гафу ит, икенче дәрестә химия булачакмы?

Алмаз: Юк, алгебра.

Әминә: Химия алгебрадан соң булачакмы?

Алмаз: Син химияне яратмый идең бит. Ни өчен шулкадәр аның булуын телисең?

Әминә: Химиядән бүген контроль эш була. Мин әзерләнәп өлгермәдем. Өченче дәрестә булса, тәнәфестә кабатлап чыгарга телим.

Алмаз: Алайса тизрәк кабатла. Химия алгебрага кадәр була бит.

Әминә: Шулаймыни? Рәхмәт!

Алмаз: Уңышлар телим!

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

Прослушайте разговор двух друзей. Определите, какие из приведенных утверждений 8 - 13 соответствуют содержанию текста, а какие – не соответствуют. Вы услышите аудиозапись дважды.

[пауза 20 секунд]

Сәлим: Сәлам, Алсу!

Алсу: Исәнме, Сәлим!

Сәлим: Алсу, син тугызынчы сыйныфны тәмамлагач, мәктәптә каласыңмы?

Алсу: Әйе, 10 нчы сыйныфта калырга телим. Безнең сыйныфыбыз бик дус бит. Сыйныфташларымнан аерыласым килми. Ә син нишләргә телисең?

Сәлим: Мин бокс белән шөгыльләнәм. Тренерым спорт мәктәбенә күчәргә тәкъдим итә. Мин уйлыйм әле. Сыйныфташлардан аерыласым килми, ләкин бокс та миңа бик ошый.

Алсу: Син төрле ярышларда да жиңүче булдың бит инде. Шулаймы?

Сәлим: Әйе, Алсу. Быел Россия күләмендәге турнирда беренче урын алдым, шәһәр һәм районда үткәрелгән ярышларда берничә тапкыр жиңдем.

Алсу: Афәрин! Әти-әниң нинди киңәш бирә соң? Алар да спорт мәктәбенә күчәргә кушамы яки үз мәктәбебездә калыргамы?

Сәлим: Алар үземә сайларга кушалар. Мәктәптә калсам, тренировка һәм ярышлар вакытында дәресләргә күп калдырырга туры киләчәк. Ә югары сыйныфларда уку программасы авыр. Ләкин минем дусларым белән бергә укыйсым килә.

Алсу: Син дусларың белән кичләрен һәм ял көннәрендә дә очраша аласың. Хәзер аралашу өчен Интернет, телефон да бар. Иң мөһиме - дәрәс юл сайлау.

Сәлим: Рәхмәт, Алсу! Мин тагын уйлармын әле. Сайлау жиңел түгел икән.

Алсу: Әйе шул. Сау бул, Сәлим!

Сәлим: Сау бул, Алсу!

[2 секунд пауза]

Прослушайте диалог второй раз.

[язма икенче тапкыр яңгырый]

[2 секунд пауза]

У вас есть 6 минут, чтобы внести ответы в специальный бланк.

Шәхси хат язу биремен бәяләү критерийлары

1 нче таблица

К	Бәяләү критерийлары	3 балл	2 балл	1 балл	0 балл
К1	Коммуникатив бурычны үтәү	<i>Эш тулысынча башкарылган:</i> 3 сорауга да тулы җавап бирелгән. Мөрәҗгәгать итү, сабуллашу һәм имзалау фразалары дөрес сайланган. Алынган хатка рәхмәт белдерелгән	<i>Эш башкарылган:</i> 3 сорауга да җавап бирелгән, әмма берсенә бирелгән җавап тулы түгел. Хат стилин бозган 1-2 төгәлсезлек бар <i>һәм/яки</i> алынган хатка рәхмәт белдерелмәгән	<i>Эш өлешчә башкарылган:</i> 2 сорауга гомуми җавап бирелгән, әмма 1 сорауга бирелгән җавап тулы түгел <i>яки</i> бер сорауга гомумән җавап юк. Хат стилин бозган 3 яки күбрәк төгәлсезлек бар, итагательлек формалары сакланмаган	<i>Эш башкарылмаган:</i> 2 сорауга җавап бирелмәгән <i>яки</i> текстның күләме тулмый
К2	Текстны оештыру		Текст логик эзлеклелектә төзелгән һәм абзацларга бүленештә хаталар юк; тел чаралары дөрес кулланылган; хатның төзелеше язма этикет нормаларына туры килә	Текст, гомумән алганда, логик эзлеклелектә төзелгән, ләкин логик бәйләнешләрдә <i>һәм /яки</i> абзацларга бүленештә <i>яки</i> хатның төзелешендә 1-2 төгәлсезлек бар	Текст төзелешендә логик эзлеклелек сакланмаган; язма текст төзелешендә 3 яки күбрәк хата бар. <i>яки</i> хатның төзелеше язма этикет нормаларына туры килми.
К3	Текстның лексик-грамматик төзелеше	Коммуникатив бурычны үтәү өчен кирәк булган төрле лексик һәм грамматик чаралар файдаланылган	Текстны аңлауга зыян китермәгән тел чараларына караган хаталар бар (3-4 тупас булмаган хата рөхсәт ителә) <i>яки</i> тел хаталары юк,	Текстны аңлауга зыян китермәгән тел чараларына караган хаталар бар (5-6 тупас булмаган хата рөхсәт ителә) <i>һәм /яки</i>	Текстны аңлауга зыян китерә торган хаталар 6 дан күбрәк

		(текстны аңлауга зыян китермэгән 1-2 төгәлсезлек рөхсәт ителә)	ләкин артык гади лексик һәм грамматик чаралар кулланылган	текстны аңлауга зыян китерә торган 1-2 грамматик хата бар	
К4	Орфография һәм пунктуация		Орфографик һәм пунктуацион хаталар юк, яки текст эчтәлеген аңлауга зыян китерми торган 1-2 хата бар	Текст эчтәлеген аңлауга зыян китерми торган 3-4 орфографик һәм пунктуацион хата бар	Текст эчтәлеген аңлауга зыян китерә торган орфографик һәм пунктуацион хаталар 4 тән күбрәк

Шәхси хат язу биремә К1-К4 критерийлары буенча тикшерелә. Максималь **10 балл** алырга мөмкин.

Текстның эчтәлегә биремгә туры килмәсә (язма хат характерында булмаса, **тәкъдим ителгән сорауларга җавап урынына башка мәгълүмат язылса**, тәкъдим ителгән хат күчереп кенә язылса) бу бирем өчен 0 балл куела.

Хатның күләме 30 сүздән ким булса, К3 һәм К4 критерийлары буенча максималь балл куелмый.

Эшнең күләмен билгеләгәндә, беренче сүздән алып соңгысына кадәр (шулай ук адрес, язылу вакыты, имза да) исәпкә алына. **Хатта укучы үзенен чын исемен, адресын күрсәткән очракта эш тикшерелми.**

Имтихан эше өчен түбәндәге билгеләр куела:

0 - 12 балл – «2» ле билгесе;

13 - 20 балл – «3» ле билгесе;

21 - 31 балл – «4» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучының тыңлап аңлау биремнәре өчен (1-13 нче биремнәр) баллары 7 дән кимрәк булмаса тиеш. Әгәр укучының тыңлап аңлау биремнәре өчен баллары 7 дән кимрәк булса, «3» ле билгесе куела.

32 - 42 балл – «5» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучының тыңлап аңлау биремнәре өчен баллары 10 нан кимрәк булмаса тиеш. Әгәр укучының тыңлап аңлау биремнәре өчен баллары 10 нан кимрәк булса, «4» ле билгесе куела.